

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN
HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE OWE JEUGD VERNIEUWT

ALS EENS ARENDS PSALM 102:3

Onder redactie van Prof. Dr F. J. J. Buijendijk, Dr K. Dijk, Prof. Dr V. Hepp, Drs C. Tazelaar en Dr B. Wielenga

Medewerker (stijers): Dr H. A. van Andel, Solo; J. van C. Beem, Amsterdam; Drs W. E. Engelkes, Harderwijk; Dr J. G. Kunst, Arnhem; Dr G. R. Kuiper, Haarlem; Dr J. C. de Moor, Utrecht; Dr J. C. Ruffmann, Utrecht; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wielenga, Hoofddorp;

Andel, 's-Gravenhage; Dr R. E. van Arkel, Utrecht; N. Prof. Dr F. W. Grosheide, Amsterdam; Prof. Dr T. Hoekstra, Dr H. W. Laman, Assen; Dr D. C. Lindeboom, Amsterdam; Dr K. Schilder, Delft; Dr W. J. A. Schouten, Kampen; Mr. J. A. de Wilde, 's-Gravenhage.

Baas, Amsterdam; Dr Henry Boots, Grand Rapids; Dr J. J. Kampen; Dr G. Keizer, Tiel; Dr B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr S. O. Los, 's-Gravenhage; Dr F. C. Meijster, Rotterdam; Dr J. Thij, Meppel; Dr H. Th. Vollenhoven, 's-Gravenhage.

Adres der Redactie:

Prof. Dr V. HEPP, Van Breestraat 14, Amsterdam.

Drukkers-Uitgevers:

OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes
Tel. No. 58 — Postrekening No. 36000.

Abonnement: f1.25 per drie maanden bij vooruitbetaling.

Voor 't buitenland en Ned-Indië f2.— per jaar.

Advertentie: 35 cent per regel.

INHOUD: Is de verkiezing van ambtsdragers door de gemeente een daad van regeermacht? I. — Uit de Schrift: Wapelen met God (Gen. 5:24). — Kerkelijk Leven: Maandlijk Christendom VIII (Slot). „Eenige Gezangen“ II. — Kijper-Bibliografie LXXXIII. — Wijsbegeerte: In de School der Wijsbegeerte XXIII. — Musiek: Kromsk VI. — Zondag en Evangelisatie: Naar de eenheid! — Uit de Buitenlandse Kerken: — Pereschouw. — Stemmen uit onze Kerken. — Kerknieuws.

IS DE VERKIEZING VAN AMBTSDRAGERS DOOR DE GEMEENTE EEN DAAD VAN REGEERMACHT?

I.

Alvorens de behandeling van mijn onderwerp aan te vangen, moet ik een tweetal opmerkingen maken, die, zoo ik hoop, aan een zuivere behandeling der zaak, die onze aandacht vraagt, bevorderlijk kunnen zijn.

De eerste is deze: Een geacht collega schreef mij, niet geheel en al gerust er op te zijn, dat de Predikantenvereniging op den goeden weg was door dit punt op haar Agenda te plaatsen. Hij vreesde, dat we dus doende eenigszins een vóór-synode gingen houden en zag daarin een gevaar. Dat ik de inleider zou zijn, schreef hij als een verzachtende omstandigheid te beschouwen; — iets, wat hij, in dit referaat genoemd te hebben, allicht zal bevestigden. Geheel gerust was hij toen reeds niet er op, want publicatie der stellingen, zoodra dit kon, vroeg hij dringend. Helas: bijzondere omstandigheden, geheel buiten mijn schuld, hebben het mij niet mogelijk gemaakt, eerder dan gisteren aan dezen bijlijken wensch te voldoen. En nu staan we met elkander voor de vraag: gaan we hier niet iets verrichten, dat niet geheel door den beugel kan?

Daarop zou ik willen antwoorden: naar mijn meening niet, om twee redenen.

Ten eerste komt, voorzover mij bekend, deze kwestie als zoodanig niet ter Generale Synode aan de orde.

Wel zal door haar over het kerkelijk stemrecht der vrouw gehandeld moeten worden, en is het niet te loochenen, dat de vraag, waarover mijn referaat spreekt, zeer nauw verband daarmede houdt.

Immers, indertijd inderdaad vast staat, dat de verkiezing van ambtsdragers door de gemeente een daad van regeermacht is, worden de kansen voor de invoering van het stemrecht der vrouw in onze kerken zeker niet beter er op. Maar het is mijn voornemen, de door het bestuur uwer vereniging mij ter behandeling voorgelegde vraag geheel op zichzelf te beschouwen en haar te bespreken zonder een woord over het stemrecht der vrouw te zeggen. Ze is op zichzelf belangrijk genoeg om haar eens nauwkeurig te bezien, en wanneer we die vrouwenkwestie er bij halen, vrees ik versterking van het inzicht, terwijl verheldering juist gewenscht wordt. Daarom meen ik te mogen constateren, dat we nu niet spreken over een zaak, die ook ter Synode behandeld zal worden, doch hoogstens over een vraag, wier beantwoording niet zonder betekenis is voor een punt, dat op de Agenda der Generale Synode zal voorkomen.

Ten tweede meen ik, dat we niets bedenkelijks doen, omdat ik me volstrekt niet kan vereenigen met de stelling, dat alles, wat ter Synodale tafel komt, voor ons Taboe zou zijn. Onze vergaderingen dragen het karakter van ernstige samenspreking over belangrijke onderwerpen, zonder dat enige conclusie gesteld of over eenige stelling gestemd wordt. De verheldering der gedachten, welke het gewenscht gevolg eener discussie kan zijn, moeten ook onze kerkelijke vergaderingen op prijs stellen; en iets anders zoeken of bedoelen wij volstrekt niet. Eerder

lijkt het mij toe, dat er iets van een „hiërarchischen zuurdeesem“ (om die geliefde uitdrukking eens te gebruiken) in ligt, alle zulke onderwerpen te vermijden, alsof de voorgangers des volks zich niet met elkander zouden mogen beraden over principiële quaesties, die ter Synodale tafel zullen komen.

Natuurlijk — ik stem het gereedelijk toe: men zou een onderwerp als dit ten slotte wel zóó kunnen behandelen, dat een variatie der titelvraag eruit voortvloede: „Is de bespreking dezer gelegenheid door de predikanten een daad van regeermacht?“ Doch zoodra het minste symptoom van zulk een bedenkelijke kwaal zich openbaarde, zou onze in den dienst der kerken vergrijde voorzitter wel aanstonds waarschuwen en ons naar het goede spoor terugleiden. Ten opzichte dezer eerste bedenking ben ik dus zeer gerust en ik heb hoop, dat onze besprekingen de Synode niet zullen hinderen, doch juist licht zullen verspreiden, dat haar van dienst moge zijn.

De tweede voorafgaande opmerking raakt een veel belangrijker bezwaar. In De Bazuin van 17 Februari 11. heeft Prof. Dr H. Bouwman, het door ons allen zoozeer gewaardeerd boek van coll. Jansen over de Kerkenorde besprekende, zich aldus uitgelaten: „Hij (nl. Dr J.) is tegen het vrouwenstemrecht in de Kerk, omdat zij „goed Gereformeerd“ is, de verkiezing tot het ambt acht een medewerking tot de regering der Kerk.“ Daarvan ben ik geschrokken. Wanneer ik dus straks de mij gestelde vraag ontkennend beantwoord, ben ik volgens den hoogleraar in het kerkrecht aan onze Theologische School, een man, dien ik door jaren langen omgang en samenwerking in allerlei kerkelijke zaken heb leeren hoogachten en waardeeren, niet langer „goed Gereformeerd“. U begrijpt, hoe ontroerd ik werd bij zulk een vreeselijke gedachte. En meerderen hebben zulk een schrik in hun leden gevoeld, zoodat een artikel van coll. Broekstra in het Leidsche Kerkblad mij toonde wat te doen?

Ik heb mij getroost met de gedachte, dat wanneer ik om genoemde reden mocht blijken, niet „goed Gereformeerd“ te zijn, maar van verdachte reputatie, ik al minstens het achtbaar bestuur uwer vereniging meesloep in mijn val. Zelfs komen deze broeders dan in nog zwaarder verdenking dan ik, aangezien zij mij deze vraag hebben voorgelegd en dus blijken een zaak, waarbij zóó vast staat wat Gereformeerd is, helaas nog quaestieus te stellen. Dr Broekstra wees reeds er op, dat bovendien dan ook wijlen de Professoren Rutgers, Bavinck en Wielenga, zoodat Prof. Lindeboom, Dr Dijk en anderen niet meer „goed Gereformeerd“ zijn.

Ik heb echter nog beter troost gevonden. Op blz. 69 van het voortreffelijke boek van Prof. Bouwman zelf over „Het ambt der diakenen“¹⁾ vond ik o.a. deze zinsnede: „Wanneer de kerkeraad de leden der gemeente oproept om hun oordeel uit te spreken, legt hij de regeermacht niet in handen van de leden der gemeente, maar verzoekt aan de gemeente zich uit te spreken, welken broeder zij als ambtsdrager wenscht, om daarna, wanneer geen wettige bezwaren kunnen ingebracht, dezen in het ambt te stellen.“ De Prof. Bouwman van 1907 moge dus mijn goed Gereformeerd zijn verdedigen tegen den Prof. Bouwman van 1923, die mij in verdenking zou doen komen.

Scherbts ter zijde: ik meen met dit voorbeeld aangeleend te hebben, dat we beter doen, het étiquet „goed Gereformeerd“ niet te gebruiken in deze zaak. We moeten bij verschillend inzicht in een dergelijke kerkrechtelijke quaestie niet aanstonds daarmede gaan werken, doch elkanders uiteenlopend oordeel waardeeren en alleen van argumenten gebruik maken. Het is zoo juist, wat Dr H. C. Rutgers opmerkt in de voorrede zijner uitgave der

„Kerkelijke Adviezen“²⁾ van zijn betreurde vader, dat in Gereformeerde Kerken niet aan eenig mensch een beslissend zeggenschap kan worden toegekend; en geheel in overeenstemming daarmede is het motto van dat boek uit een brief van den Professor zelf: „Ten slotte zijn het toch de gronden en motieven, die beslissen moeten.“ Laat ons ook heden die gedragslijn volgen, en, welken kant debaters of reformant ook uitgaan, hun „goed Gereformeerd“ zijn niet in het geding brengen, doch elkanders verschillende meening weten te waardeeren. Ik geloof, Prof. Bouwman genoeg te kennen, om te kunnen zeggen, dat hijzelf ook niet anders wil en bedoeld heeft — doch achte het voor de zuiverheid onzer besprekingen noodzakelijk, toch eerst dit struikelblok uit den weg te ruimen.

Thans ter zake komende, wil ik de beproefde methode volgen om aan te vangen met een behandeling der gegevens uit de H. Schrift. Ook al zijn deze niet zoo bijzonder talrijk en duidelijk, ze verspreiden toch zeker het licht, waarbuiten wij niet kunnen, en zijn onze eerste aandacht waard.

Het groote beginsel, waarvan wij behooren uit te gaan, is, dat de Kerk niet beschouwd mag worden als een vereniging van menschen, die samen religieuze doeleinden nastreven en tot bereiking van dit hun doel bestuursfuncties scheppen, personen daarvoor aanwijzen, en regelen voor hun gemeenschapelijke actie stellen. Neen, zij is het lichaam van Christus en erkent Hem als haar Hoofd en Heer, maar het in reformatische tijden zoo geliefde woord uit Jes. 33:22: „Want de HEERE is onze Rechter, de HEERE is onze Wetgever, de HEERE is onze Koning; Hij zal ons behouden.“ Zij gaat zelfs verder, en weet, dat dit Hoofd haar door God Drieëinig geschenken is; want geldt reeds voor het aardsche priesterschap, dat niemand zichzelf die eer aanneemt, maar die van God geroepen wordt, gelijk reeds als Aäron (Hebr. 5:4), in Eph. 1:22, 23 lezen we: „En heeft alle dingen Zijnen voeten onderworpen, en heeft Hem der gemeente gegeven tot een Hoofd boven alle dingen; welke Zijn lichaam is, en de vervulling desgeen, die alles in allen vervult.“ Deze Christus noemt Zich in Openb. 3:7 „de Heilige, de Waarachtige, Die den sleutel Davids heeft: Die opent, en niemand sluit, en Hij sluit, en niemand opent.“ In Mattheus 2:6 wordt van Hem reeds gesproken als van den „Leidsman, die Gods volk Israël weiden zal“ en Hebr. 13:20 noemt Hem den „groeten Herder der schapen“, terwijl 1 Petrus 5:4 van Hem spreekt als van den „oversten Herder“.

Zoolang de Christus op aarde was, heeft Hij het regiment over Zijn Kerk persoonlijk uitgeoefend en lag het bestuur der dingen geheel en alleen bij Hem. Wel gebruikte Hij apostelen en discipelen als Zijne medewerkers, doch enkel en alleen om Zijn opdrachten te volbrengen, zonder dat zij zelf in dezen eenig oordeel zich hadden te vormen. Hun fout was soms juist, dat zij wilden mederegeeren en dan moest Hij hen, niet het minst den impulsieven Petrus, bestraffen en terughouden.

Toch was het niet Zijne bedoeling, de regeering Zijner Kerk geheel op dezelfde wijze te blijven uitoefenen. Hij zou te Zijner tijd van de aarde ten hemel varen om zich te zetten aan Gods rechterhand in de heerlijkheid, Hem toegezegd als loon Zijner gehoorzaamheid. Daarmede geeft Hij geen zweem Zijner macht prijs; integendeel. Hij verhoogt die juist nu God „Hem eenen naam heeft gegeven, welke boven allen namen is, opdat in den naam van Jezus zich zou buigen alle knie dergenen, die in den hemel, en die op de aarde, en die onder de aarde zijn, en alle tong zou belijden, dat Jezus Christus de Heere zij, tot heerlijkheid Gods, des Vaders.“ (Phil. 2:9-11). Ook sprak Hij het bij de hemelvaart uit, dat Hem alle macht gegeven is in hemel en op aarde (Matth. 28:18).

Doch eene andere bedeeling zou nu intreden, die n.l. des Heiligen Geestes. Niet lang na deze dagen zouden de Zijnen daarmede gedoopt wor-

1) Prof. L. Lindeboom.

2) Curatievering van mij, de M.

3) Kampen, J. H. Kok, 1907.

4) Kampen, J. H. Kok, 1921.

3-HAGE

Jeugd
VOORTVAREN

TERDAM.

Schriftver.

Jeugd,
of te verrichten,
vullen.
Kerk en Ver-

dadz. royal 80,

storting op post

LE COINTRE.

RM" - GRONINGER

E. BOERMA

62 - Telef. 755.

Heerenkleeding
ir Maat.

KOK te Kampen
krigbaar het

oport

et concipieeren
dentavaren, de
gvan de Liturgie
ergien en de uit-
van den handel
Gezangen", door
ad hoc aan de
Synode der
meerde Ker-
Nederland
te komen te
cht in het
ur 1923.

ormaat (met 10

ik-bijlagen) f1.25

den (Handel. 1:5) en de kracht des Heiligen Geestes ontvangen, die over hen komen zou, tengevolge waarvan zij Christus' getuigen zouden worden, zoo te Jeruzalem, als in geheel Judea en Samaria en tot aan het uiterste der aarde (Handel. 1:8); opdat zij overeenkomstig het doopsbevel, heengaan, alle volkeren zouden onderwijzen en hen zouden leeren onderhouden alles, wat Christus hun geboden had. Een taak, zeker te zwaar voor zulke zwakke schouwers, wanneer zij zich niet mochten overtuigd houden van de vervulling der belofte: „Ziet, Ik ben met u allen al de dagen tot de voleinding der wereld.“ (Mattheus 28:19, 20). Ten volle dus Zijn eigen regiment handhavende, wil Hij op aarde menschen gebruiken om het uit te oefenen. Hij bindt hen volstrekt aan Zijn ordonnantien en belooft hun daarbij de leiding des Heiligen Geestes.

De aanwijzing der menschen, welke in Zijn dienst zouden arbeiden, geschiedde bij Zijn omwandeling op aarde door Hemzelf. Niet alleen met het oog op den onmiddellijken arbeid, hun opgedragen, doch ook op de toekomst, want de Heere Jezus sprak van Zijne apostelen als van degenen, die door Hem in de wereld waren gezonden, gelijkerwijs de Vader Hemzelf in de wereld had gezonden, en Hij had niet alleen voor dezen, maar ook voor degenen, die door hun woord in Hem gelooven zouden (Joh. 17:18, 20). Hij had daarbij reeds het oog op Zijn Kerk, toen Hij Simon Bar-Jona Petrus noemde en hem de sleutelen van het koninkrijk der hemelen gaf, met de belofte, dat zoo wat deze zou binden op de aarde in de hemelen gebonden zou zijn en wat deze onbinden zou op de aarde in de hemelen onbonden zou zijn (Matth. 16:19); eene godachte, die aan den Pausachyond door Hem nog geaccentueerd werd en in verband gebracht met de werking des Heiligen Geestes, toen Hij sprak in den kring Zijner discipelen: „Gelijkerwijs Mij de Vader gezonden heeft, zend Ik ook u allen“; toen Hij op hen blies en tot hen zeide: „Ontvangt den Heiligen Geest“, zoo gij iemands zonden vergeeft, dien worden zij vergeven; zoo gij iemands zonden houdt, dien zijn zij gehouden.“ (Joh. 20:21-23). Deze sleutelmacht wordt aan de gemeente in haar geheel toevertrouwd, niet aan enkelen uit haar midden of een zekeren cirkel; de georganiseerde ecclesia heeft haar uit te oefenen, in gehoorzaamheid aan de hemelsche openbaring. Zou ze naar eigen inzicht te werk gaan, haar daden waren ijdel machtsvertoon; houdt ze zich aan Gods inzettingen, dan leeft ze in de schoonste harmonie met den hemel en oefent zij op aarde de meest wonderbare macht.

Intusschen staat op den voorgrond, dat wie ook na Jezus' hemelvaart de menschen aanwijzen van wie leiding in Zijn Kerk zal uitgaan, dezulken steeds al hun gezag en macht niet ontleenen aan degenen, die deze aanwijzing doen, doch alleen aan den Christus Zelf. Want „Dezelfde heeft gegeven sommigen tot apostelen, en sommigen tot profeten, en sommigen tot evangelisten, en sommigen tot herders en leeraars“ (Eph. 4:11), en „God heeft er sommigen in de gemeente gesteld, ten eerste apostelen, ten tweede profeten, ten derde leeraars, daarna krachten, daarna gaven der gezondmakingen, behulpzels, regeringen, menigerlei talen“ (1 Cor. 12:28). Hieruit blijkt duidelijk, dat het ambtelijk gezag geenszins ontleend wordt aan degenen, die de personen aanwijzen bij welke het zal berusten, maar dat steeds God de Heere de eenige lastgever is, die door den Christus Zijn Kerk regeert en aan alle ambtsdragers hun autoriteit verleent.

De M.

UIT DE SCHRIFT.

Wandelen met God.

Henoch dan wandelde met God.
Gen. 5:24.

Ja, dat is wel onze groote schuld tegenover de Schrift geweest, dat we om het woord, dat zij van Henoch ons bewaard heeft, een streep hebben getrokken van een kleur, die toch voor alles zacht moest zijn; dat we het niet anders meenden te kunnen voordragen, dan met zachte stem en getemperd geluid en ingehouden gebaar. We hebben elkander verteld, dat het allen reuzen waren op de aarde en dat het alles reusachtig was in dien ijeren tijd van den zevenden van Adam; doch temidden van al dat reusachtige vonden wij dan dit teederlieflijke, dit zachte woord van Henoch, die met God wandelde. De kluitenaar in gebod verzonken, doet de deur niet open voor de titanenworsteling daarbuiten en de vechterende giganten vinden zij het te onaanzienlijk om ze open te breken?

O, dachten we, dat is een uitspraak die wel past voor een fluweelen wandtekt, doch die we niet op vliegende vaandels harduren zouden om ze den strijd in te dragen en het gevoel, Henoch, en die wandelend met God, we meenden hem wel in de binnenkamer, wel in het bultvertrek, doch niet in het harde leven, niet in het publiek getuigen, niet in den storm en het onweer te kunnen zien en volgen.

Henoch wandelde met God. Ja, we hebben daarbij gedacht aan mystieke verroering; aan teeder, heilig leven, ver van die booze, slechte wereld; aan de stilte, en de contemplatie. We hebben ons den man gekleed gezien in het gewaad van een heilige, die

in strakke onthouding door de wereld ging, als een stille en stillende beklemming, als hij dan nog er gezien werd.

Henoch wandelde met God. En dus hebben wij geloofd, dat in zijn dagen wel de stormen konden loeien, en de winden waaien, maar dat toch Henoch kon vinden die paradijsstemming, waarbij, zonder rumoer, God zich vinden laat in zachte avondkoelte gelijk in het oude paradijs, en in rustlozen avondwind. Henoch — hij had op eenen berg alleen en Henoch vond er meer dan één, waar hij wel hoog kon klimmen, om God alleen te vinden. Hem wil geen wereld achterna, al waar hij ga of sta of oot zijn oogen sta. En rijk als hij en is er geen, die nood heeft en wel vragen kan, die pijn heeft, doch ook klagen kan, hoe zeer het doet. God leert hem zelf, hoe dat hij bidden moet...

Hebben wij zoo niet Henoch gedacht?

* * *

Maar — Wandelen met God — o, dat is toch heel wat anders. Of, het is meer.

Het is dat ook wel; maar het gaat daarin niet op. Wandelen met God — dat is: wandelen met een verterend vuur; wandelen met verslindenden fier; wandelen in de geweldigheden, die er zijn van rondom, en zich niet grijpen laten.

Wandelen met God — dat is: wandelen met de Alzijdigheid, die elke zijde van haar verschijningsvorm volle aandacht waardig keurt; dat is: duizend wegen zien, die alle moeten afgewandeld worden tot in het eindeloze toe; dat is: denken in God zien, die elkaar schijnen op te heffen en toch elkander eeuwig ondersteunen; dat is: werken Gods aanschouwen, die in tegenstrijdigheid elkaar schijnen te verteren en toch in en met elkander de historie vol maken van eeuwigheid. Het is leven uit contrasten, branden van de tegenstrijdigheid der gedachten; het is oogen hebben van schieren en van vuren (Op. 4^e) en weten, dat geen oot men diep mag doen; het is vleugelen hebben om de oogen te bedekken, die toch moeten zien; vleugelen om de voeten te bedekken, die toch rap moeten zijn tot dienst, vleugelen om te vliegen en toch te zeggen in de attentie van het attentieve leven: merk op, mijn ziel, wat antwoordt God u geeft (Jes. 6).

Wandelen met God — dat is: even veel aandacht wijden aan Zijn oordeel als aan Zijn liefde; even krachtig den hemel als de hel zien; evenzeer trekken als af stooten; evenveel geduld hebben in laankmoedigheid als haastig zijn tot het verwerpende woord; even afhankelijk zijn als vrijwilig; even sterk met de zwakken willen ontvangen als met de sterken willen geven; niet minder aanroepen Gods naam, als dien naam uitroepen; de diepte niet alleen, doch de breedte ook afzoeken en alle hoogte daartoe; het is: in natuur de genade zien en in de genade de natuur; het is stilte en rumoer; het is contemplatie en praktijk; het is dogma en mystiek; het is storm en windsuizeling beide aanhooren en in afgronden, die loeien, niet minder God vinden dan in het suizen van een zachte stilte.

Als Elia het wandelen met God vergeet, dan komt God hem tegen niet in storm, onweer en beving, maar wel in zachte stilte. Want die eenzijdigheid is nu noodig, voorzover hij iets in Gods werk heeft voorbijgezien.

Doch als Henoch met God waarlijk wandelt, dan komt God hem tegen en in den storm, en in het vuur, en in de beving, en in de zachte stilte. Dan is er de alzijdigheid, die hem radeloos maakt in een onophoudelijk wijsheidslichten, en die hem verheugt met beving.

* * *

En daarom is Henoch niet voor den man der mystiek, noch voor den christen der praktijk, noch voor den mensch van het intellect heengegaan. Hij is voor die allen. Want de teedere vroomheid van de lijn van Seth bloeit niet alleen in hem; hij komt ook tot zijn wereld en staat profeteerend onder haar (Judas 14), en ziet ook de ontwikkeling der dingen komen tot het oordeel toe.

En daarom is Henoch niet de man, die de genade offert aan de natuur, want hij noemt als de zevende van Adam in de heilige lijn positie tegenover dien zevende van Adam in de lijn der zonde: Lamech. Doch evenmin offert hij de natuur aan de genade: heeft hij zijn zoon niet gehad en juist in dien zoon en met dien zoon zijn God te betor gevonden? (Gen. 5:24.)

En daarom is Henoch niet de man die het verbond verwaarloost, want als rondom de zonen der vromen afvallen, dan maakt zijn kind hem werkzaam tot God, en na diens geboorte wandelt hij met God; doch evenmin maakt hij van het verbond een reden om de persoonlijke verantwoordelijkheid weg te redeneeren; hij profeteert immers tot hen, die wel in de gemeente, doch niet van haar zijn, dat het oordeel komt? (Judas 14:12, Gen. 6.)

En daarom is Henoch de man van het objectieve Woord, die profeteert, doch ook van het subjectieve getuigenis (Hebr. 11:5); de mensch, die spreekt, maar ook hoort; die de toekomst reeds ziet in het heden als hij van Gods toekomstig verschijnen zegt. God is gekomen (Judas 14). Doch die ook het heden beëindigt naar Gods toekomst en zoo tot bekeering roept.

* * *

Zoo heeft God voor Henoch niet een paradijshefje geplant te midden van een stormbewogen wereld om daar eenzaam met God gemeenzaam te vergeten de plaats waar hij leefde en den dag van zijn jaar. Slechts haastige Petrusen en betraande Maria's willen zeggen: Rabbi, Rabbouni, laat ons hier tabernakelen maken,

en de anderen vergeten, want het is ons zoo goed. Henoch staat midden in zijn tijd; hij draagt de antithese in zich, die in hem zich toespijst tegenover dien anderen zevende van Adam; hij heeft niet met God gewandeld door Hem te hooren aan de avondkoelte, doch toen de stormen loelden, toen het oordeel dreigde, toen de hemel reeds wrak riep, toen heeft hij met God gewandeld, dat in den tijd bekeert en de eeuwigheid ook. Want wandelen met God, dat is wandelen met Een, die nooit stilstaat of op Zijn schreden keert.

Zoo is Henoch ons de man, die voor den vloed ons predikt, dat de eenzijdigheid zich het oordeel eet en drinkt, doch dat de Alzijdige God ons in het gaaude leven opvoert tot Zijn getuigen. Hij zegt ons, dat met God wandelen niet is voor de oogenblikken van ons lievelingsheid, waarin we onze eenzijdigheid vieren, doch voor de uren van schokkende ontdekking, van dieper indringen, van hooger opbeuren, van breder niddagen.

Met God wandelen — dat is de vroudevolle smart van het brandende hart; en wie in die wandeling tot stilstand even komt, — want hij is mensch —, die zal zeggen:

Van uw zoeten honger weet ik
Jaren lang mijn maal bereid...

Maar voor hij zou willen vastleggen dat anders.

Van uw gouden wanhoop leid ik
De eindeloze heerlijkheid.

zal hij opstaan en tot zijn Vader gaan en wederom met Hem wandelen en hopen en weten en berusten en jachten, en niet weten wat hij meer was: zoon of hurling; die mocht of die moest.

Maar getrokken zal hij wandelen. En vertoerd zal hij opteren. Zelf aan de wanhoop toe, zal hij sterk en sterkend zijn in geloof. Hij zal de groote ergernis zijn en de levende dwaasheid. En hij zal wandelen met een verterend vuur en in groote smarten zijn om de groote Vreugde.

K. SCHILDER.

KERKELIJK LEVEN.

Mannelijk Christendom.

VIII (Slot).

Dr M. van Rhijn, een van de invloedrijkste jongere Ethischen, schreef een brochure: „Heelkundige Orthodxie“, waarin hij de leuze van een „mannelijk christendom“ opbeft.

Hij beschuldigt daarin Schleiermacher en het Pietisme, dat zij het christendom hebben vervrouwelijkt.

Door dit vrouwelijk Christendom heeft de kerk, volgens hem, groot-industrie, arbeiders en geslachten van zich vervreemd. Hij hoort steeds sterker roepen om mannelijk Christendom.

Hij zijn nadere ontleding van het mannelijk Christendom brengt Dr v. R. drie momenten naar voren: vooruitzien, luisteren, volgen. Hij laat echter de hand aan het verleden slap hangen, schakelt de Schrift als beoordelingsmaatstaf uit en leet geen nadruk op het gebod. In dit alles is het Gerdie-meerde christendom mannelijker dan het mannelijk christendom, dat Dr v. R. zich construeerde.

In het kerkelijk leven moet het mannelijk christendom volgens hem zich o.m. daarin openbaren, dat de theoloog minder de broeders naar de oogen ziet en meer de vruchten van het historisch-kritisch onderzoek aan de gemeentelijke markt brengt. Ook daarin, dat meer werk wordt gemaakt van de jeugd en deze arbeid werd opgedragen aan predikanten, die zich hierna speciaal wijden.

Op wetenschappelijk terrein zal men meer a fond moeten doormaken, wat in het buitenland de theologie bezighoudt.

Na het forsche geluid, waarin Dr v. R. zijn eisch van een mannelijk christendom over de hoofden van onze vaderlandsche theologen uitstootte, klinkt het program, door hem ontwikkeld, als het stemmen van een viool.

Negatief, in zijn positie kiezen tegenover Schleiermacher en de theologie, welke van hem afhankelijk is, stond Dr v. R. sterk.

Maar de positieve uitwerking van zijn gedachten bracht ontuchtering.

De drie kenmerken, die hij aan het mannelijk christendom toeschreef: vooruitzien, luisteren, volgen, worden in hun algemeenheid door iedere richting in het christendom aanvaard.

En tegen zijn praktische wenken zullen velen, die het in den ouden staat van zaken goed konden vinden, geen overwegend bezwaar hebben.

Wanneer al zijn wenschen eens in vervulling gingen, zou de toestand dan wel zooveel anders worden?

Als zwakke dominees flinker optreden, als de openbare-universiteits-theologie van de kansels werd verkondigd, als er jeugdpredikanten kwamen, als er meer aansluiting kwam bij buitenlandsche theologische stroomingen, zou er dan bezieling gloeien in de Nederlandsche Hervormde Kerk, zou het christendom naar de opvatting van Dr v. R. dan een gouden tijdperk tegemoetgaan?

Het mannelijk christendom van Dr v. R. onderscheidt zich van dat, waarin hij zich tot heden bewoog, slechts in wijze van optreden, maar het heeft geen eigen inhoud.

Het zou misschien wat meer imponeeren, maar zakelijk zou alles hetzelfde blijven.

Het heeft geen boodschap.

Op zichzelf reeds vinden we het min raadzaam te spreken van mannelijk christendom.

Weliswaar gingen anderen, onder wie ook

Troetisch, I. netijk" en . noch kunne En vooru kunnen wij Het man superior vrouwelijke Ongetwijf toch ligt h ijke in het Als hij o werd besch te wijten. Het is gere akti Waarom meer juist

Maar oo hanning zou tendom wi

Als het wereld-en wilsvaster.

Maar wa den wij te

Een ma zijdig chris

En van beschouw

Naast h het wilsva

ieve heeft

heeft ook

In ons har

Het is r

Een chr

zoo een e

ten zijn, v

Maar di

In de Gere

dat zij de

hoogste p

Waar bi

keijkeids

van den t

waarheid

En mog

roemen, d

niet achte

Welke g

kloven; de

wing is o

meest har

Onder l

R wordt

In dit

bejachten

staande

Zij wen

Maria, l

de berg

tikelen

Dozen

Ook za

zij er het

en de

kelen a

ontworpen

Meer a

welke zij

In den

slechts or

Zoo laa

laat Gij.

dit een v

geheel a

In den

voorgesla

het derde

Hij

Wat

Van

Hem

Na

O

Ges

Elk

Gij

En

Hierog

zwaren.

De wo

juist in

dit hang

heeft" in

onderstel

bond en

verzen 7

opmerkin

Vooris

den tijd

zonder v